

Leila Lintula & Kaija Huhtanen

Tehokkuutta tutkintojen läpäisyyn

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja

Leila Lintula & Kaija Huhtanen

Tehokkuutta tutkintojen läpäisyyn

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja

AATOS-ARTIKKELIT 8 • 2012

© Tekijät ja Metropolia Ammattikorkeakoulu

Julkaisija Metropolia Ammattikorkeakoulu

ISBN 978-952-5797-79-4

ISSN 1799-604X

SISÄLLYS

Johdanto	4
Itsearvioinnista toiminnan kehittämiseen	6
KOTI-arvioinnilla parempaan työn hallintaan.....	6
KOTI-arvioinnin kehittämisen tausta.....	8
Kokemuksia KOTI-arvioinnista.....	9
Kansainvälistymisopinnot näkyväksi opetussuunnitelmiin	11
Kansainvälisen vaihdon vaikutukset tutkinnon läpäisyyn	12
KV-polkumallista apua kansainvälistymisopintojen suunnitteluun.....	13
Lopuksi	15
Liite 1. Koulutusyksikön toiminnan itsearviointi (KOTI-arviointi).....	18
Liite 2. Koulutusyksikön toiminnan itsearviointilomake	20
Liite 3. KOTI-arvioinnin yhteenveto ja profiili	23
Liite 4. Koulutusyksikön toiminnan vuosikello (KOTI-vuosikello)	26

JOHDANTO

Tutkintojen läpäisyllä tarkoitetaan opiskelijoiden valmistumista siinä ajassa, joka heidän tutkintonsa suorittamisen kestoksi on määritelty. Opintoaikojen lyhentäminen, työurien pidentäminen ja läpäisyasteen nostaminen ovat esimerkkejä tutkintojen läpäisyn rinnakkaiskäsitteistä. Yhteistä näille kaikille käsitteille on, että ne velvoittavat ammattikorkeakouluja tarkastelemaan ja arvioimaan omaa toimintaansa ja hakemaan ratkaisuja sen tehostamiseksi. Mikään näistä käsitteistä ei rajaa tarkastelunäkökulman valintaa eli määrää sitä, lähestytäänkö asiaa opiskelijan vai ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Molempia näkökulmia tarvitaan tulosten aikaansaamiseksi.

Tällä hetkellä sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa on meillä useita tutkimus- ja kehittämishankkeita, joissa haetaan keinoja tutkintojen läpäisyn tehostamiseen. Hankkeissa rakennetaan muun muassa laadukkaan opinto-ohjauksen kriteereitä, kehitetään korkeakouluohjausta ja ohjausosaamista, tutkitaan opiskelijan opintoihin kiinnittymistä sekä opintojen mitoitusta ja kuormittavuutta. Näiden kaikkien hankkeiden tavoitteena on opintojen keston ja valmistumisaikojen lyhentäminen, jotta työelämään siirtyminen tapahtuisi nykyistä aikaisemmin.

Aiheen tärkeydestä kertoo myös se, että työurien pidentäminen on asetettu yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi opetus- ja kulttuuriministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (KESU) vuosille 2011-2016. Suunnitelmassa todetaan, että korkeakoulujen tulee nostaa opetuksen ja ohjauksen tasoa ja parantaa tutkintojen läpäisyä. (OKM 2011a.) Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kerää tietoa siitä, miten korkeakouluissa pyritään vaikuttamaan työurien pidentämiseen. Ammattikorkeakoulut raportoivat ministeriölle, millaisia toimenpiteitä ne ovat tehneet korkeakouluopintoihin pääsyn sujuvoittamiseksi ja tutkinnon suorittaneiden työelämään siirtymisen nopeuttamiseksi. Tietoa kerätään muun muassa tutkinnon mitoitukseen ja kuormittavuuteen, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen (AHOT) käytänteisiin, ohjaukseen ja pitkäaikaisiin opintoihin puutumiseen liittyvistä toimenpiteistä. (OKM 2011b.)

Opiskelijoiden tutkintojen läpäisyasteen nostamista on selvitetty myös Hämeen ja Lahden ammattikorkeakoulujen sekä Laurea-ammattikorkeakoulun (niin sanottujen FUAS-ammattikorkeakoulujen) sekä Metropolia Ammattikorkeakoulun Opintoprosessin tukeminen -yhteistyöhankkeessa. Vuosina 2010-2012 toteutuneessa hankkeessa keskeisiksi kehittämisen koh-

teiksi nousivat muun muassa yhteistyön lisääminen koulutusyksikössä ja opiskelijoiden kansainvälistymiseen liittyvien opintojen parempi integrointi opintoihin.

Tässä artikkelissa kerrotaan hankkeessa kehitetystä koulutusyksiköiden toiminnan itsearvioinnista eli KOTI-arvioinnista sekä Metropolia Ammattikorkeakoulussa luodusta, kansainvälistymisopintojen KV-polkumallista. KOTI-arvioinnilla pyritään lisäämään yhteisöllisen opettajuuden kokemusta ja yhteistyötä koulutusyksikön sisällä. KV-polkumalli puolestaan antaa yhden idean siitä, miten kansainvälistymisopinnot voidaan kytkeä osaksi opetussuunnitelmaa.

KOTI-arviointi ja KV-polkumalli ovat kehittämisen välineitä, joilla voidaan parantaa koulutusyksikön opetuksen tuloksellisuutta ja laatua ja sitä kautta vaikuttaa opiskelijoiden mahdollisuuksiin suorittaa tutkinto normiajassa.

Itsearvioinnista toiminnan kehittämiseen

Ammatillisen korkea-asteen koulutuksen tarjoaminen, ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden kehittäminen sekä työelämän kehittäminen ovat ammattikorkeakoulun perustehtäviä, joiden toteutumista on syytä arvioida osana koulutusyksikön toimintaa. Opetuksen kehittäminen lähtee parhaimmillaan henkilöstöstä itsestään, sillä ylhäältäpäin lähtevässä kehittämistyössä ei välttämättä tunnisteta henkilöstön arjessa olevia ongelmia ja ristiriitoja. Tästä syystä on perusteltua ensin selvittää, miten koulutusyksikön henkilöstö itse arvioi omaa toimintaansa ja millaisia toimenpiteitä he sen pohjalta ovat valmiita tekemään tutkintojen läpäisyn tehostamiseksi.

KOTI-arvioinnilla parempaan työn hallintaan

KOTI-arviointi on koulutusyksikön toiminnan arviointiväline. Sen kehittämisen lähtökohdista ovat olleet opetustoimintaan liittyvän johtamisen selkeyttäminen ja yhteisöllisen opettajuuden rakentaminen koulutusyksikössä. KOTI-arviointi on luotu tukemaan ja lisäämään opettajien keskinäistä yhteistyötä sekä sujuvoittamaan opintojen suunnittelua ja toteutusta. Taus-talla on ajatus siitä, että opettajien työn hallintaan pyrkivällä johtamisella ja toiminnalla voidaan vaikuttaa opintojen organisointiin ja opetuksen laatuun ja sitä kautta tutkintojen läpäisyyn.

Työn hallinnassa keskeisiä tekijöitä ovat henkilöstön tietoisuus muun muassa yksikön toiminnan tavoitteista, toimintatavoista, tuloksista ja työn-jaosta. Nämä auttavat yksittäistä työntekijää asemoimaan itsensä osaksi yhteisöä ja sen toimintaa. Yhtä tärkeä on työntekijän kokemus siitä, että hän voi vaikuttaa oman työnsä sisältöihin ja tapoihin tehdä työtä. Tällöin voidaan puhua koulutusyksikön toiminnan jaetusta vastuusta. Jaettu vastuu koskee kaikkia toimijoita.

KOTI-arvioinnin lähtökohdat voidaan kiteyttää viideksi tavoitteeksi, jotka ovat

- koulutusyksikön päätehtävän toteutumisen tukeminen,
- työyhteisön yhteistyön parantaminen,
- työyhteisön sitouttaminen oman toimintansa kehittämiseen,

- opiskelijoiden joustavan opinnoissa etenemisen edistäminen sekä
- työyhteisön ammatillisen ja pedagogisen osaamisen kehittäminen.

KOTI-arvioinnissa henkilöstö arvioi koulutusyksikön toiminnan onnistumista viisiportaisella asteikolla, joka on seuraavanlainen: 1 = Heikko, tämän pitäisi parantua pian, 2 = Tyydyttävä, paremminkin voisi olla, 3 = Hyvä, asia on kutakuinkin kunnossa, 4 = Kiitettävä, asia on erittäin hyvin hoidettu sekä EOS = En osaa sanoa.

Arvioitavia osa-alueita on yhdeksän (taulukko 1), jotka rakentuvat yksikön toimintaa kuvaavista lausumista. Arvioitavat osa-alueet ja lausumat on muodostettu Opintoprosessin tukeminen -yhteistyöhankkeen Lämpäisy-osahankkeessa tehtyjen selvitysten pohjalta. Arvioijan on mahdollista kommentoida lausumia myös vapaamuotoisesti. (Ks. liite 1.)

TAULUKKO 1. KOTI-arviointilomakkeen osa-alueet ja yksikön toimintaa kuvaavien lausumien määrä

Osa-alue	Lausumia
1. Koulutusyksikön toiminta ja painopisteet	5
2. Oppimistoiminnan suunnittelu ja kehittäminen	9
3. Opetus ja oppiminen	7
4. Oppimistoiminnan seuranta ja analysointi	5
5. Oppimistoiminnan ohjaus ja tuki	7
6. Oppimistoiminnan arviointi	5
7. Oppimistoiminnan kehittäminen	3
8. Henkilöstön osaamisen kehittäminen	6
9. Oppimisympäristö	6

Henkilöstön antamista arvioinneista muodostetaan yhteenveto ja profiili (ks. liite 2), josta henkilöstö keskustelelee yhdessä. Erityisen tärkeätä on tunnistaa ja nimetä yksikön vahvuudet eikä vain keskittyä parannettaviin asioihin. Olisi hyvä kysyä, miten tässä onnistuttiin ja millaisia toimenpiteitä se edellytti? Vastaavasti parannettavien, heikosti arvioitujen osa-alueiden, kohdalla olisi tärkeätä käydä keskustelua siitä, mitä tähän mennessä on jo tehty ja millaisten toimenpiteiden avulla niiden onnistumista jatkossa edistetään?

KOTI-arvioinnin sisältöä on mahdollista muuttaa joko poistamalla, lisäämällä tai muokkaamalla arvioitavia osa-alueita ja lausumia koulutusyksikön tarpeita vastaavaksi. Tärkeätä on ennen kaikkea kerätä tietoa nykytilasta, mutta samalla seurata asioiden kehittymistä pitkällä aikajänteellä.

Tämä tarkoittaa tietyn kysymyspatteriston säilyttämistä samana ainakin muutaman vuoden ajan.

KOTI-arvioinnin kehittämisen tausta

KOTI-arvioinnin kehittämisen taustalla ovat Lämpäisy-osahankkeessa tehdyt selvitykset ja kokeilut: KV-vaihtoon liittyvä kysely vuonna 2010, ohjaustoiminnan merkitystä ja opintojen kuormittavuutta koskeva kysely vuonna 2011 sekä opintojen yhteissuunnittelun kokeilu vuonna 2011. Nämä yhdessä tuottivat tietoa tekijöistä, jotka voivat muodostua kriittisiksi opiskelijan tutkinnon läpäisyn kannalta. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa

- opintojaksojen ja -kokonaisuuksien yhteissuunnittelun vähäisyys,
- kuormitushuippujen heikko tunnistaminen,
- yksilöllisten opintopolkujen puuttuminen,
- opintojen etenemisen systemaattisen seurannan puute,
- ohjaustoiminnan irrallisuus opetustoiminnasta,
- opiskelijan ajankäytön seurannan- ja ohjausosaamisen heikkous sekä
- KV-vaihdon ja siihen kytkeytyvien opintojen erillisyyt muista opinnoista.

Mistä edellisen kaltaisissa tilanteissa voisi olla kyse? Näkyvimpänä esiin nousevat yhteistyön vähäisyys ja yhteisen tavoitetilan puuttuminen tai epäselvyys koulutusyksikössä. Opettajien tai esimiesten yksilökeskeisellä toimintatavalla ei varmastikaan ole myönteistä vaikutusta tutkintojen läpäisyyn, päinvastoin. Kun esimerkiksi opettajat suunnittelevat omien opintojaksojensa toteutukset pääasiassa itse, opintojaksot jäävät helposti irrallisiksi sekä toisistaan että opintokokonaisuuksista. Samasta syystä tentit ja tehtävien palautukset kasautuvat samoille ajankohdille, mikä voi kuormittaa opiskelijaa kohtuuttomasti. Syntyy oppimisvajetta ja kuormitushuippuja (vrt. Harjulahti - Metsävuori 2010). Myöskään yksilöllisten opintopolkujen rakentaminen ja sen edellyttämä ohjaus eivät ole mahdollisia, jos koulutusyhteisön opettajilla ei ole kokonaiskäsitystä tutkinnon tuottamasta osaamisesta ja siitä, miten se rakentuu opiskelun aikana.

Opettajat voivat tarttua näihin haasteisiin esimerkiksi

- tekemällä konkreettisesti yhteistyötä suunnitellessaan lukuvuoden opintojaksoja ja lukukauden toteutuksia,
- selvittämällä opiskelijoiden opiskeluun käyttämää aikaa,

- seuraamalla heidän opintojen etenemistä sekä
- yrittämällä tunnistaa opetuksessa niitä asioita ja tekijöitä, jotka muodostuvat oppimisen ja opintojen etenemisen esteiksi.

Yhteistyöllä voidaan välttää samojen asioiden päällekkäistä opettamista ja lisätä opiskelijan tietoisuutta häneltä vaadittavasta osaamisesta eri opintojaksoilla. Yhteistyöllä on merkitystä myös opiskelijan opiskeluun käyttämään aikaan, sillä yhteisellä suunnittelulla opettajat voivat ohjata opiskelijan ajankäyttöä ja välttää tenttien ja tehtävien palautusten kasautumisia samalle ajanjaksolle. Yhteissuunnittelulla opettajat ikään kuin annostelevat aikaa ja luovat optimaaliset puitteet opiskelijan osaamisen kehittymiselle eli oppimiselle. Kuormittavuuden mittaamisen avulla saadaan konkreettista tietoa opiskelijan ajan käytön tarpeista eri opintojaksoilla eri vaiheessa opintoja. (Harjulahti - Metsävuori 2010.)

On huomattava, että ajan varaaminen on itsessään oppimiseen vaikuttava opetusteko. Opintoja ei mitoiteta pisteillä vaan ajan arvioinnilla (Karjalainen - Alha - Jutila 2003 19-21). On myös tarpeen rakentaa erilaisia ”väliasemia”, joilla opiskelijoiden opintopistekertymät tarkistetaan. Näin opiskelijat pystyvät hahmottamaan omaa etenemistään kohti tutkintoa. Kuormittavuuden mittaamisella ja systemaattisella opintopistekertymien seurannalla tuetaan siis valmistumista.

KOTI-arvioinnilla rakennetaan ennen kaikkea perustaa yhteisölliselle toiminnalle ja opettajuudelle, sillä kiinnitetään opettaja koulutusyksikönsä opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan, lisätään opettajien keskinäistä yhteistyötä, tehdään koulutusyksikön toiminnasta läpinäkyvää ja kehittämistä tavoitteellista.

Kokemuksia KOTI-arvioinnista

KOTI-arviointia on esitettävä muun muassa Metropolia Ammattikorkeakoulussa ja Laurea-ammattikorkeakoulussa. KOTI-arvioinnin esitestauksessa mukana ollut Metropolian koulutuspäällikkö Helena Launiainen pohtii arvioinnin tulosta ja kuvaa kokemustaan KOTI-arvioinnista seuraavasti:

KOTI-arvioinnin tulosten pohjalta piirtyy kuva koulutusyksiköstä, jossa opetusta ja opiskelijoiden oppimista suunnitellaan ja arvioidaan huolellisesti. Kehittäminen nähdään kaikille kuuluvana ja sitä toteutetaan yhteistoiminnallisesti opiskelijoilta saatavan palautetiedon perusteella.

KOTI-arvioinnin perusteella on löytynyt myös asioita, joita tulee kehittää. Nämä liittyvät muun muassa sosiaalista mediaa hyödyntäviin oppimisympäristöihin, osaamisen arviointiin ja opettajien valmentamiseen opiskelijoiden tutoroinnissa.

KOTI-arvioinnin avulla olen voinut tunnistanut asioita, joita tulee kehittää, mutta samalla myös yksikköni vahvuuksia, joista tulee viestiä henkilöstölle.

KOTI-arvioinnin tueksi on hyvä rakentaa KOTI-vuosikello (ks. liite 3). Vuosikello sisältää koulutusyksikön yhden lukuvuoden tärkeät asiat, tehtävät ja tapahtumat. Osa näistä, kuten esimerkiksi valintakokeet ja valmistuminen, toteutuu vuosittain samoina ajankohtina. Vuosikelloon sijoitetaan myös KOTI-arvioinnin tulosten pohjalta päätetyt toimenpiteet. Jokaiselle toimenpiteelle nimetään vastuuhenkilö ja sovitaan missä, miten ja milloin työn etenemistä vuoden aikana käsitellään ja arvioidaan.

Vuosikellon voi rakentaa esimerkiksi taulukon tai ympyrän muotoon, paperiseksi tai sähköiseksi. Pääasia on, että koulutusyksikön henkilöstö on tietoinen siitä, mitä asioita yksikössä on kulloinkin meneillään, milloin niitä seurataan ja arvioidaan sekä kenen tai keiden vastuulla niiden hoitaminen on. Vuosikellon lisäksi on hyvä hahmotella myös niin sanottua ”vuosien kelloa”, toisin sanoen pidemmän aikavälin toimenpiteitä. Nämä muodostavat koulutusyksikön kehittävän toiminnan suuntaviivat.

Kansainvälistymisopinnot näkyväksi opetussuunnitelmiin

Kansainvälistymisosaaminen on yksi Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARENE) viidestä suosituksesta ammattikorkeakoulututkintojen yhteiseksi kompetensseiksi. Yhteiset kompetenssit ovat tutkintojen yhteisiä osaamisalueita, mutta niiden erityispiirteet voivat vaihdella eri koulutusohjelmissa. AMK-tutkinnon opinnoissa korostuvat opiskelijan kielitaidon lisäksi muun muassa monikulttuurinen yhteistyö ja kansainvälisyyskehitys. YAMK-tutkinnon opinnoissa painopiste on muun muassa työtehtäviin kytkeytyvässä kansainvälisessä viestinnässä, kansainvälisissä toimintaympäristöissä toimimisessa ja kansainvälisyyskehityksen ennakoinnissa. (ARENE 2010.)

Kansainvälisen vaihdon vaikutukset tutkinnon läpäisyyn

Koulutusohjelmien opetussuunnitelmien tarkastelu toi näkyväksi kaksi asiaa. Ensinnäkin opetussuunnitelmista on vaikea hahmottaa, miten kansainvälistymisopinnot on rakennettu opetussuunnitelmaan. Toiseksi opetussuunnitelmasta ei käy selväksi, miten opiskelijan osaaminen kehittyy opiskelun aikana. Kansainväliseen vaihtoon liittyvän kyselyn perusteella kompastuskiviä on myös opiskelijan ohjauksessa sekä hyväksilukukäytänteissä. Näistä johtuen opiskelijan voi olla vaikea rakentaa omaa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja ennakoida vaihdon vaikutusta muihin opintoihin sekä valmistumiseen.

Huomionarvoista on, että opiskelijan ohjaus ennen vaihtoa, vaihdossa ja vaihdosta palatessa vaihtelee eri koulutusohjelmissa. Opiskelijat saavat pääsääntöisesti hyvin ohjausta ennen vaihtoa, mutta vaihdon aikainen ohjaus on usein satunnaista. Vähiten panostetaan vaihdosta palaaviin opiskelijoihin. Ohjauksen laadukas suunnittelu ja toteutus varmistaisivat opiskelijan nopean kiinnittymisen opintoihin heti vaihdon jälkeen.

Opiskelijavaihtoon liittyvissä asioissa, kuten hyväksilukukäytänteissä, ilmenee niin ikään kirjavuutta. Opiskelijoiden vaihdossa suorittamia opintoja ei aina voida hyväksyä opintoihin täysimääräisinä suorituksina, koska ne eivät ole vertailukelpoisia omassa ammattikorkeakoulussa tarjotun

opetuksen kanssa. Tästä syystä opiskelija voi joutua vaihdosta palatessaan tekemään osan vaihtoaikana ”menettämistään” opintojaksoista kokonaan uudelleen tai täydentämään osaamistaan. Esimerkiksi verkon kautta tapahtuvalla ohjauksella, verkko-opinnoilla ja osallistumisella opinnäytetyöseminaareihin voidaan vähentää opintojen pitkittymistä.

Myös opintopisteiden kirjaaminen opintorekisteriin tapahtuu joskus viiveellä. Opiskelijalle ei tällöin muodostu kokonaiskäsitystä puuttuvista opinnoista. Opiskelijat joutuvat myös välillä odottamaan kohtuuttoman kauan puuttuvan opintojakson toteutusta.

Onko kyse siitä, että KV-vaihto jää helposti irralliseksi muista opinnoista ja tutkinnon tuottamasta osaamisesta? Eikö vaihdon tuottamaa osaamista osata arvostaa oikealla tavalla? Vai eikö vaihdon vaikutuksia tutkinnon läpäisyyn tunnisteta tai haluta nostaa esille? Jos näin on, tarvetta näyttäisi olevan kansainvälistymisopinnojen näkyväksi tekemiselle opetussuunnitelmiin. Lisäksi tarvetta tuntuisi olevan eri toimijoiden keskinäiselle yhteistyölle sekä vaihto-opiskelukorkeakoulujen KV-vaihdon laadun seurannalle. Tilannetta voitaneen verrata palapelin kokoamiseen, jossa piilossa olevat tai heikosti hahmotettavat palat estävät ja viivästyttävät kokonaisuuden valmistumista.

KV-polkumallista apua kansainvälistymisopinnojen suunnitteluun

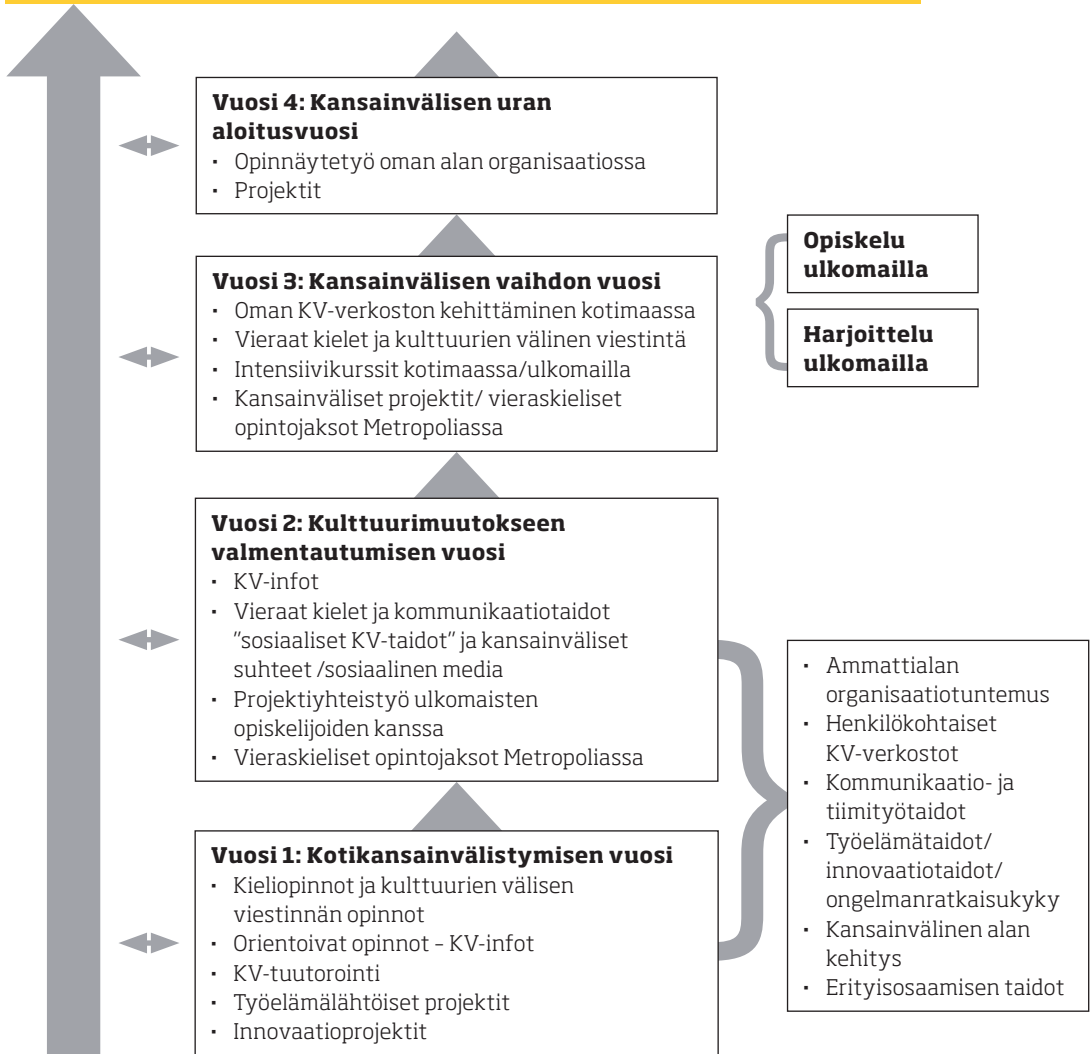
KV-polkumalli on yksi keino kehittää opetussuunnitelmia. KV-polkumallin avulla opettajat, opiskelijat ja KV-henkilöstö saavat yhteisen käsityksen koulutusyksikön kansainvälistymisopinnoista ja niissä syntyvästä osaamisesta. Tämä auttaa opettajaa ohjaamaan vaihtoon lähtevän opiskelijan opintojen suunnittelua sekä KV-vaihdossa että kotimaassa. KV-polkumalli auttaa myös koulutusyksikköä suunnittelemaan opetusta ja kehittämään opiskelijan ohjausta sellaiseksi, että opiskelija pystyy vaihdon aikana opiskelemaan tarvittavan määrän opintoja ja vaihdosta palattuaan kiinnittymään nopeasti takaisin opintoihin kotimaassaan.

KV-polkumallin ideana on kansainvälistymisen integrointi eri elementtien avulla osaksi opetussuunnitelmaa. Kansainvälistymisen elementtejä opetussuunnitelmaan rakennettavalla KV-polulla voivat olla esimerkiksi

- kulttuuriopinnot,
- kulttuurien välisen viestinnän opinnot,
- kieliopinnot,

OPISKELIJAN KANSAINVÄLISEN KOMPETENSSIN KEHITTYMINEN METROPOLIASSA

Metropolian kaikille opiskelijoille tarjotaan kansainvälisiä valmiuksia vahvistavia opintoja lukuvuosittain. Kansainvälisten osioiden toteutus sovitaan opiskelijan e-HOPSissa. Tällä varmistetaan opiskelijalle työelämän tarpeita vastaava riittävä kansainvälisen kompetenssin (International Competence) kehittyminen opintojen aikana alla esitetyllä tavalla.

Metropolian strategian (22.12.2012) tavoiteltu asiakaslupaus on "Opintojen osana on kansainvälisyys - tuotamme kansainvälisiä osaajia". ARENEN (2010) suositus kansainvälistymisosaamisen tasosta AMK-tutkinnon suorittaneille on, että opiskelija

- kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön
- osaa ottaa työssään huomioon alan kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia
- omaa alansa työtehtävissä ja niissä kehittämisessä tarvittavan kielitaidon.

KUVIO 1. Metropolia Ammattikorkeakoulun KV-polku malli (Luoto 2010)

- vaihto-opiskelijoiden kanssa toteutettavat opintojaksot tai opinto-kokonaisuudet,
- intensiivikurssit kotimaassa tai ulkomailla,
- kansainvälinen harjoitteluvaihto sekä
- osallistuminen kansainväliseen projektiin.

KV-polun rakentamista opetussuunnitelmaan auttavat esimerkiksi seuraavanlaiset vuositeemat:

- kotikansainvälistymisen vuosi,
- kulttuurisuuden vuosi,
- kulttuurimuutokseen valmentautumisen vuosi,
- kansainvälisen vaihdon vuosi,
- kansainvälisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan vuosi sekä
- kansainvälisen uran aloitusvuosi.

Edellä kuvattuun ajatteluun pohjautuvaa esimerkkimallia on rakentanut Anneli Luoto (2010) Metropolia Ammattikorkeakoulun kansainvälisten opintojen palveluista (ks. kuvio 1). Luoto toteaa:

Kansainvälistymismahdollisuuksien liittäminen osaamisperustaisiin opetussuunnitelmiin tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden paremmin määritellä omaa kansainvälistymistavoitettaan ja seurata omalle työuralle keskeistä kansainvälistymisosaamisen kehittymistä opintojen aikana.

Vaikka mallin mukaista opetussuunnitelmaa ei vielä sellaisenaan ole Metropoliaassa, mallin on tarkoitus herättää ajatuksia ja keskustelua, kun koulutusyksiköissä pohditaan opetussuunnitelmien kansainvälistämismahdollisuuksia ja -tavoitteita. Malli auttaa myös opiskelijaa ja opettajaa suunnittelemaan KV-vaihdon tutkinnon läpäisyn kannalta optimaaliseksi.

Lopuksi

Tutkintojen läpäisyssä on viime kädessä kyse siitä ajasta, jonka opiskelija käyttää opintojensa aloittamisen ja tutkinnon valmiiksi saamisen välillä. Koulutusorganisaation tehtävä on pyrkiä parhaalla mahdollisella tavalla vaikuttamaan siihen, miten opiskelija käyttää aikaansa (Karjalainen - Alha - Jutila 2003). Tutkintojen läpäisyn kannalta keskeinen kysymys tulee olemaan, miten valmis ammattikorkeakoulun henkilökunta, kaikilla tasoilla, on arvioimaan omaa työtään ja tarvittaessa jopa muuttamaan sitä. Hyvät kehittämisen välineet ja mallitkaan eivät yksin riitä, jos niitä ei käytetä. Tietäminen ja hyväksyminen eivät vielä ole toimintaa, saati kehitystä. Siksi tärkeätä olisikin kysyä, kuka tai ketkä ovat viime kädessä ne, joilla on mahdollisuus ja riittävästi valtaa painaa "execute-nappia" ja saada muutos käyntiin.

Tässä artikkelissa esitellyt KOTI-arviointi ja KV-polkumalli on rakennettu tutkintojen läpäisyn tehostamiseksi. KOTI-arviointi nostaa esiin koulutusyksikön toiminnan vahvuuksia ja valaa perustaa yhteiselle kehittämistoiminnalle. Se vahvistaa yhteistä keskustelu- ja toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on organisaatiokulttuuri, jossa toiminta on tietoista ja tavoitteellista ja vastuu jaettu. Tällainen kulttuuri mahdollistaa kokemuksen yhteisöllisyydestä ja työn hallittavuudesta. Samalla se vahvistaa tekemisen intoa ja antaa voimavaroja uuden oppimiselle.

KV-polkumalli puolestaan tarjoaa ideoita kansainvälisten opintojen kehittämiseksi opetussuunnitelmissa. Se vastaa myös kansainvälistymisen käsitteen laajentamisen haasteeseen: yksinomaan vaihto ja vieraskielinen opetus eivät riitä nostamaan ammattikorkeakoulua kansainvälisesti arvostettujen korkeakoulujen joukkoon, vaan tarvitaan huomattavasti syvempää eri kulttuurien toimintatapojen ymmärrystä ja osaamista. Kaiken kaikkiaan kansainvälistyminen tulisi nähdä yhtenä opiskelijan potentiaalisena oppimisen polkuna, jonka rakentamisessa otetaan huomioon tutkinnon läpäisyä tukevat ja edistävät toimintatavat.

Tutkintojen läpäisyn tehostaminen on monen tekijän summa. Kaikkiin tekijöihin ammattikorkeakoululla ei välttämättä ole keinoja ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Tällaisia ovat esimerkiksi tiettyyn ikävaiheeseen tai elämänvaiheeseen liittyvät tapahtumat ja opiskelijan sosiaalinen viiteryhmä. (Sulander - Romppanen 2007.) Myöskään opintotuki ei aina riitä kattamaan opiskelijoiden menoja, joten opiskelijat käyvät ansiotyössä. Tä-

tä ei osata vielä riittävästi ottaa huomioon koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. (Kalima 2011.) Entäpä suomalainen koulutuspolitiikka, joka vuosikymmenten ajan on mahdollistanut pitkät opiskeluajat? Muun muassa ilmainen koulutus ja opintososiaaliset edut ovat saaneet aikaan sen, että opinnoissa saatetaan viihtyä pitkään sen sijaan, että pyrittäisiin nopeasti työelämään. Toisaalta työelämän epävakaisuus, töiden saanti ja pätkätoiden todennäköisyys eivät aina erityisemmin houkuttele ulos opinahjosta. (Merenluoto 2011.)

Edellä kuvatuista tutkintojen läpäisyyn vaikuttavista tekijöistä huolimatta ammattikorkeakoulujen on oltava valppaita ja halukkaita kehittämään koulutuksen rakenteita, opetusta, ohjausta ja muuta toimintaansa saadakseen tehokkuutta tutkintojen läpäisyyn.

LÄHTEET

- ARENE 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2010. Saatavilla osoitteessa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/aokk/taeydennyskoulutus/lindex_html/ARENEn_suositus.pdf>. Luettu 20.2.2012.
- Harjulahti, E. - Metsävuori, L. (toim.) 2010. Miten meni mitoitus, onnistuiko oppiminen? OPMITKU-hankkeen loppuraportti. Turun ammattikorkeakoulu. Raportteja 97.
- Karjalainen, A. - Alha, K. - Jutila, S. 2003. Anna aikaa ajatella. Suomalaisten yliopistojen mitoitussjärjestelmä. Oulun yliopiston opetuksen kehittämissyksikkö.
- Kalima, R. 2011. Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen ammattikorkeakoulussa. Tutkimus Helsingin ammattikorkeakoulun opintojen pitkittymisen ja keskeyttämisen syistä vuosina 2002-2007 ja niihin vaikuttamisen keinoista. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö.
- Luoto, A. 2010. Kansainvälisyys osaaminen opetussuunnitelmissa. Tuubi-portaali, henkilökunnalle. Saatavilla osoitteessa: <<https://tuubi.metropolia.fi/portal/group/tuubi/henkilokunnalle/kansainvalinen-toiminta/metropolian-kansainvalinen-yhteisty/opetussuunnitelmien-kehitysty>> . Luettu 20.2.2012.
- Merenluoto, S. 2011. Opintoaikojen pituus korkeakoulupoliittisena ongelmana. Tiedepolitiikka 1/2011. 7-16.
- OKM 2011a. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma (KESU) vuosille 2011-2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

- OKM 2011b. Opetus- ja kulttuuriministeriön palaute ammattikorkeakouluille ja Ammattikorkeakoulujen vuoden 2011 toiminnan raportointi. Kirje OKM/47/210/2011, 5.10.2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Sulander, J. - Romppanen, V. 2007. Hyvinvointi koulutyössä ja opiskelussa. Opiskelijoiden hyvinvointia kartoittavan työkalun kehittäminen. Työympäristötutkimussarjan raportteja 26. Helsinki: Työterveyslaitos.

LIITE 1.

KOULUTUSYKSIKÖN TOIMINNAN ITSEARVIOINTI (KOTI-ARVIOINTI)

10.1.2012 LEILA LINTULA, KAIJA HUHTANEN, ANNE-MARI
KARPPINEN, RIITTA AHOKAS, JOHANNA VAURASALO

Mikä on KOTI-arviointi?

KOTI-arvioinnin tarkoituksena on

- **tukea** koulutusyksikön päätehtävän toteuttamista,
- **parantaa** yhteistyötä työyhteisössä,
- **sitouttaa** työyhteisö oman toimintansa kehittämiseen,
- **edistää** opiskelijoiden joustavaa etenemistä opinnoissa ja
- **kehittää** työyhteisön ammatillista ja pedagogista pääomaa.

KOTI-arviointi on tarkoitettu toteuttavaksi vuosittain, mikä mahdollistaa koulutusyksikön toiminnan kehittymisen seurannan pitkällä aikavälillä.

Miten KOTI-arviointi tehdään?

KOTI-arvioinnissa on viisi vaihetta:

1. Kyselyn toteuttaja perehtyy itsearviointin kysymyksiin ja muokkaa kysymykset oman koulutusyksikkönsä toimintaan sopiviksi.
2. Jokainen koulutusyksikön henkilö täyttää itsearviointilomakkeen oman näkemyksensä perusteella.
3. Vastauksista tehdään yhteenvedo.
4. Yhteenvedoa käsitellään yhdessä koulutusyksikön henkilöstön kanssa.
5. Keskustelun pohjalta nimetään kehittämiskohteet, vastuuhenkilöt ja aikataulu.

KOTI-arviointilomake sisältää koulutusyksikön toimintaan keskeisesti liittyviä asioita, joiden onnistumista henkilöstö arvioi asteikolla 1-4 tai EOS.

1. Heikko, tämän pitäisi parantua pian
2. Tyydyttävä, paremminkin voisi olla
3. Hyvä, asia on kutakuinkin kunnossa
4. Kiitettävä, asia on erittäin hyvin hoidettu

EOS = En osaa sanoa

Visuaalisen profiilin muodostaminen vastauksista:

- Laskemalla vastaajien arviointikohteille (arviointiasteikossa arvot 1-4) antamat pisteet yhteen ja jakamalla se näihin kohteisiin vastanneiden määrällä saadaan arviointikohteen keskiarvo.
- Lisäämällä kunkin arviointikohteen keskiarvo yhteenvetotaulukon arviointiasteikkoon (esimerkiksi X:llä) ja vetämällä viiva X:stä X:ään saadaan itsearviointin visuaalinen profiili.
- Profilista on helppo nähdä, missä asioissa on onnistuttu ja mitkä vaativat petraamista.

LIITE 2.

KOULUTUSYKSIKÖN TOIMINNAN ITSEARVIOINTILOMAKE

Arvioi alla olevien asioiden onnistumista koulutusyksikössäsi alla olevalla asteikolla:

- Heikko, tämän pitäisi parantua pian
- Tyydyttävä, paremminkin voisi olla
- Hyvä, asia on kutakuinkin kunnossa
- Kiitettävä, asia on erittäin hyvin hoidettu
- EOS = En osaa sanoa

Koulutusyksikön toiminnan arviointikohteet

Koulutusyksikön toiminta ja painopisteet:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Yksikön toimintasuunnitelma on rakennettu organisaation strategisia tavoitteita tukevaksi.						
Yksikölle laadittua toimintasuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan.						
Pedagogiset linjaukset toteutuvat opetustyössä.						
TKI-linjaukset toteutuvat yksikön toiminnassa.						
Budjetti pysyy suunnitellussa raamissa.						

Oppimistoiminnan suunnittelu ja kehittäminen:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Toimintaympäristön muutoksia analysoidaan ja ennakoidaan.						
Koulutustarjonnan muutostarpeita ennakoidaan.						
Työelämä osallistuu opetussuunnitelmien kehittämiseen.						
Työelämäprojekteja kehitetään opetuksen ja oppimisen näkökulmasta.						
Opettajat suunnittelevat yhdessä lukuvuoden opetuksen.						
Opettajat tekevät yhteistyötä opintojaksojen toteutussuunnitelmien laadinnassa.						
Lukujärjestysten laadintaprosessi on toimiva.						
Lukuvuoden kuormituspisteet ja kipupisteet on tunnistettu ja niitä korjataan.						
Opiskelijat ovat mukana opetuksen suunnittelussa ja kehittämisessä.						

Opetus ja oppiminen:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Opetusmenetelmät tukevat opintojakson osaamistavoitteiden saavuttamista.						
Opintojakson osaamistavoitteita osataan arvioida.						
KV-vaihto tukee oppimista.						
Opetuksen ja TKI-toiminnan integraatio toimii.						
Työelämäyhteistyö on toimivaa harjoittelussa.						
Työelämäyhteistyö on toimivaa opinnäytetyön tekemisessä.						
Opiskelijat oppivat työelämäprojekteissa.						

Oppimistoiminnan seuranta ja analysointi:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Hakijamääriä seurataan ja vaihteluiden syitä analysoidaan.						
Opintopistekertymiä seurataan ja vaihteluiden syitä analysoidaan.						
Keskeyttämistilastoja seurataan ja vaihteluiden syitä analysoidaan.						
Valmistumistilastoja seurataan ja vaihteluiden syitä analysoidaan.						
TKI-pisteitä seurataan ja vaihteluiden syitä analysoidaan.						

Oppimistoiminnan ohjaus ja tuki:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Opiskelijoiden ammatillisen kasvun ohjaus toimii.						
HOPS-keskustelut opiskelijoiden kanssa toimivat.						
AHOT-käytänteet toimivat.						
Opiskelijoiden tutorointi toimii.						
Opiskelijan terveystalvet toimivat.						
Kuraattori- ja psykologipalvelut toimivat.						
Yhteistyö opiskelijakunnan kanssa toimii.						

Oppimistoiminnan arviointi:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Tuloksellisuusmittariston tuloksia hyödynnetään yksikön toiminnan suunnittelussa ja parantamisessa.						
Opala-raporttien tuloksia hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja parantamisessa.						
Opintojaksopalautteita hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja parantamisessa.						
Arviointiraporttien (koko AMK) tuloksia hyödynnetään yksikön toiminnan suunnittelussa ja parantamisessa.						
Työelämäpalautteita hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja parantamisessa.						

Oppimistoiminnan kehittäminen:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Koulutusyksikön kehittämispäivät parantavat yksikön toimintaa.						
Opettajat arvioivat yhdessä lukukauden /lukuvuoden toteutumista.						
Opettajiimien kokoukset kehittävät koulutusyksikön toimintaa.						

Henkilöstön osaamisen kehittäminen:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
Koulutusyksikköön rekrytoidaan osaavaa henkilöstöä.						
Henkilöstön kanssa käydään kehityskeskustelut.						
Henkilöstö saa valmennusta ja tukea opiskelijan ohjaukseen.						
Henkilöstön osaamista kehitetään esim. koulutuksella.						
Henkilöstötarvetta ennakoidaan ja osaamistarvetta arvioidaan.						
Henkilöstöllä on mahdollisuus työnohjaukseen.						

Oppimisympäristö:	1	2	3	4	EOS	Kommentit
KV-yhteistyö on toimivaa.						
Työelämäyhteistyö on toimivaa.						
Tiedottaminen ja viestintä toimivat opettajien sekä opiskelijoiden välillä.						
Ilmapiiri- ja työhyvinvointikartoitukset saavat aikaan korjaavia toimenpiteitä.						
E-oppimista käytetään opetuksessa.						
Yrityshautomot, harjoitusryitykset, virtuaaliympäristöt jne. tukevat oppimista.						

LIITE 3. KOTI-ARVIOINNIN YHTEENVETO JA PROFIILI

Laske arviointikohteen keskiarvo laskemalla yhteen vastaajien (arviointiasteikossa arvot 1-4) antamat pisteet ja jaa se näihin kohteisiin vastanneiden määrällä.

Lisää kunkin arviointikohteen keskiarvo yhteenvetotaulukon arviointiasteikkoon (esimerkiksi X:llä) ja vedä viiva X:stä X:ään, niin saat itsearviointin visuaalisen profiilin.

LIITE 4.

KOULUTUSYKSİKÖN TOIMINNAN VUOSIKELLO (KOTI-VUOSIKELLO)

**10.1.2012 LEILA LINTULA, KAIJA HUHTANEN, ANNE-MARI
KARPPINEN, RIITTA AHOKAS, JOHANNA VAURASALO**

Miten rakennat KOTI-vuosikellon?

Koulutusyksikön toiminnan vuosikello (KOTI-vuosikello) on tarkoitettu tukemaan koulutusyksikön toiminnan itsearvioinnin (KOTI-arvioinnin) tulosten täytäntöönpanoa ja seurantaa.

Toimi seuraavasti:

1. Kirjoita lista lukuvuoden tärkeistä asioista, tehtävistä ja tapahtumista, jotka ovat keskeisiä koulutusyksikön toiminnassa.
2. Lisää KOTI-itsearviointista esiin nousseet asiat ja toimenpiteet listaan.
3. Suunnitelkaa työyhteisön kanssa yhdessä, esimerkiksi missä, miten ja milloin asioita käsitellään, seurataan ja arvioidaan yksikössänne sekä ketkä ovat vastuullisia henkilöitä.
4. Sijoita keskustelun tuloksena syntyneet asiat ja tehtävät vuosikelloon.

Alla on esimerkki taulukkomuotoisesta vuosikellosta. Kussakin ammattikorkeakoulussa on omat aikataulunsa, jonka mukaan toimintaa suunnitellaan, toteutetaan, seurataan ja arvioidaan.

Esimerkki KOTI-vuosikellosta

HUOMAA, että kussakin ammattikorkeakoulussa on erilaisia toimijoita sekä omat käsitteet, joita he käyttävät, ja omat aikataulut, jonka mukaan he suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat omaa toimintaansa. Taulukko on tarkoitettu vain esimerkiksi, jonka pohjalta voit laatia oman koulutusyksikkösi vuosikellon.

Kuukausi	Tehtävä	Vastuuhenkilö	Erityishuomiot
Tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> Koulutusyksikön kehittämispäivät Opintopistekertymien tarkistus Opettajatutoreiden kehityskeskustelut 	Koulutuspäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Työelämä mukaan kehittämispäivään
Helmikuu	<ul style="list-style-type: none"> OPS valmiina OPALA-raporttien läpikäynti 	Kehittämispäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Huomioi OPALA:ssa opintojen ohjaus
Maaliskuu	<ul style="list-style-type: none"> Seuraavan vuoden työelämäprojektien suunnittelua ja yhteydet työelämään 		
Huhtikuu	<ul style="list-style-type: none"> Seuraavan lukuvuoden opettajien töiden yhteissuunnittelu Resurssit/rekrytointi Kehityskeskustelut 		
Toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> Opetuksen toteutusten suunnittelua yhteistyössä Lukujärjestysten tekoa yhteistyössä KOTI-arviointi ja KOTI-vuosikello 	Opettajat/tiimit	
Kesäkuu	<ul style="list-style-type: none"> Lukujärjestykset valmiina Budjetin valmistelua Valmistumisia 		
Heinäkuu	<ul style="list-style-type: none"> Lomaa 		
Elokuu	<ul style="list-style-type: none"> Projektien valinta Koulutusyksikön kehittämispäivät Opintopistekertymien tarkistus Opettajatutoreiden valmennus Budjetti 		
Syyskuu	<ul style="list-style-type: none"> Opetuksen toteutus alkaa Uuden OPS:in suunnittelu alkaa Arviointiraportit (koko AMK) 		
Lokakuu	<ul style="list-style-type: none"> Vuosisuunnitelman tekeminen Budjetin valmistelu 		
Marraskuu	<ul style="list-style-type: none"> Opettajaryhmien OPS-neuvottelut Kesäopintojen suunnittelu 		
Joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> Valmistumisia Tilinpäätökseen liittyvät toimet 		